

Diverse varors pris under medeltidens sista 100 år i Stockholm.

Såsom jag på annat håll påpekat, kan man ej utan vidare säga, vad värdet var av gammal medeltida mark i nu gällande kronor. Redan den omständigheten, att vi nu ha guldmyntfot, och man under medeltiden hade silvret som värdemätare, gör varje jämförelse omöjlig, ty förhållandet mellan de båda metallernas värden var icke konstant. Om jag således tänker mig en mark inväxlad i guld vid olika tillfällen, får jag olika sifvertal. Härtill komma andra svårigheter. Penningmarken försämrades ganska hastigt, varför man vid varje särskilt tillfälle nödgas hålla reda på huru många sådana, som gällde lika med en lödig mark.

Det enda rationella är att alldeles se bort ifrån metallvärdet och endast taga hänsyn till myntets köpkraft vid olika tillfällen och därvid företrädesvis hålla sig till sådana varor, som voro oundgängliga för livets uppehållande, således matvaror, kläder, byggnads-materialier o.d. Bäst vore naturligtvis, om dessa kunde tagas i lämpliga proportioner, ungefär såsom de faktiskt inköptes av de gamla borgarne i Stockholm, och sålunda en s.k. index konstrueras. För att i någon mån bidra här till, vill jag offra några sidor på angivande av priserna i Stockholm för tiden 1420-1528. Som urkunder ha därvid använts de flesta av Stockholms gamla stadsböcker för denna tid (undantagandes tyvärr bl.a. skotteboken för 1460-1468) samt Helga Lekamens gilles handlingar, av vilka 1:a bandet och 1:a häftet av 2:a bandet äro utgivna av riksbibliotekarien I. Collijn. Vidare har jag haft stort gagn av ett par manuskripthäften, som förvaras tillsammans med gillet's manuskript i Kungl. biblioteket. Skotteboken för 1516 och följande år föreligger ännu blott tryckt i Ekdañls utdrag, vilket jag använt. Då det skulle göra framställningen alldeles för tung, om citat i varje fall infördes, har jag alldeles avstått härifrån, lämnande åt läsaren att ändå försöka leta sig fram till källan, vilket i de flesta fall ej torde vara alltför konstigt.

Arbetslönerna äro delvis kända från 1431. Enligt stadens räkenskapsbok för detta år erhöilo kalkrörarne och "fyllarne" 1 öre för varje dagsverke; lönen för de vanliga grovarbetarne varierade mellan 2 och 4 ortugar pr dag. En timmerman hade 2 1/2 ortug. År 1440 fingo de, som arbetade på kron, likaledes 20 penningar om dagen. Skillnaden mellan de olika arbetarnes löner var således ganska obetydlig, och detta blev den även framdeles, då den bestämdes genom burspråk. Bland dessa upptages

före 1476, ehuru, enl. E. Hildebrand, inskrivet efteråt, troligen av Helmich van Orden, följande föreskrift. Varje arbetsman skulle dagligen under tiden från midfastan över sommaren ha i lön $1/2$ öre jämte mat och öl samt över vintern 1 ortug. Den, som ej ville taga vid, då det bjöds honom, "stande wijdh stupan om dagin för then samma dagxlön," ett enkelt sätt att lösa lönekonflikter. Lönebeloppen äro ändrade från resp. 2 ortugar och $1/2$ öre, vilka måhända gällt tidigare. I samtidigt utfärdat burspråk säges, att ingen timmerman skulle ha mera om dagen från midfastan till Mickelsmässan än 1 öre jämte mat och öl samt över vintern 2 ortugar och mat och öl. I stället för 1 öre har över raden skrivits 4 ortugar, vilka ord strukits, varpå mäster Olavus Petri i stället skrivit 1 öre; i stället för 2 örtugar har över raden skrivits 20 penningar. Att ingen arbetsman skulle för sitt arbete få högre dagslön än $1/2$ öre beslöts 1478 22/7 (tb I, sid. 179) och bekräftades ytterligare 1478 8/8 (b., sid. 182). I samma tb (I, sid. 369) är för 1482 26/8 infört rådets beslut, att packarne skulle vara 6, nämligen 2 tunnbindare och 4 andra, som därtill voro fälte och i arbetslön hade 2 öre för varje läst tunnegods, som de packade.

Enligt en lös lapp i tb, som sannolikt hrrör från något av åren 1475-1479 (tb I, sid. 168), beslöts, att varje tunnbindare skulle giva köp efter tiden, nu på denna tid 5 mark för lästen för "sääl fath", framdeles möjligen bättre köp.

Mot slutet av medeltiden var grovarbetarens dagslön 4 ortugar, som gällde i början av 1500-talet och ännu år 1520, ehuru man nog undantagsvis finner både högre och lägre belopp. År 1520 förekommer t.ex. vid ett tillfälle en dagslön av 2 ortugar. Kalkröraren och fyllaren hade 5 ortugar om dagen under år 1517, likaså 1519. År 1523 är grovarbetarens lön 3 öre klipping och 1524 $1\ 1/2$ öre på egen kost pr dag. År 1524 fick en timmerman $6\ 1/3$ öre för 5 dagar och för kosten utbetalades 12 öre, d.v.s. inalles 11 ortugar pr dag. Samtidigt hade en vanlig arbetskarl för 5 dagar $4\ 1/6$ öre jämte kosten, som gick till 12 öre, d.v.s. det hela till inemot 10 ortugar pr dag. För en annan arbetskarl gavs ut 7 öre för 3 dagar som lön och kos, d.v.s. 7 ortugar om dagen. En timmerman hade också 7 ortugar (kosten inräknad). På denna tid fick kalkröraren 1 öre och kosten; detsamma hade han år 1525, då kosten beräknades till 4 ortugar, det hela gick således till 2 öre pr dag. Samma

lön hade den vanliga arbetskarlen, stundom något mera, stundom mindre. Timmermannen hade 1525 5 ortugar om dagen, vartill kom kosten, värd 1 öre. År 1526 var hans lön $\frac{3}{4}$ öre pr dag samt för kost, värderad till $\frac{1}{2}$ öre, inalles $3\frac{3}{4}$ ortug. Karlar, som täckte ett hus, fingo i arbetslön 1 öre pr dag.

Murmästaren, som 1516 hade en lön av 3 öre, var 1525 uppe i 4 öre. Dessa löner uppgivas i stadens räkenskaper; förmodligen var kosten fri. I Helga Lekamens gilles handlingar omtalas, att Peder murmästare 1525 fick 3 mark och fri kost för 4 dagar och senare under året till och med kom upp på $3\frac{1}{2}$ mark och (till $\frac{1}{2}$ mark värderad) fri kost för 3 dagar, vilket måste betraktas som en mycket hög lön. En dräng fick 1520 sin årslön, utgörande 3 mark och 5 par skor, vart par värt 4 ortugar, 1 skjorta à 3 öre, 1 par vedmalshosor för 2 öre samt kosten fri.

Slutligen kandet ha ett visst intresse att veta, att Helga Lekamens gille 1511 $\frac{5}{6}$ utbetalade 10 öre till Henrik skräddare, som sömmat korkappan av gamla pellet (förmodligen avsedd för S. Andreas' kor). En sotning betalades 1516 med 1 ortug.

Jag övergår nu till de olika varorna, därvid börjande med lantmannaprodukterna, i främsta rummet matvarorna.

Smör såldes dels tunnvis (lästvis), dels pundvis. År 1425 kostade 1 tunna 5 mark; år 1479 var värdet $4\frac{1}{2}$ mark. Priset steg så småningom, 1507 uppgives $4\frac{3}{4}$ mark pr tunna, 1512 var priset 2 öre pr $\frac{1}{2}$ pund, 1513 betalades 18 markpund med 8 ortugar, d.v.s. 1 markpund med $\frac{4}{9}$ ortug; 1515 kostade $\frac{1}{2}$ pund smör 7 ortugar, 1516 1 pund smör 11 à 12 ortugar, 1517: 9 à $9\frac{1}{2}$ ortug för pundet. År 1520 var tunnan uppe i 9 mark, och 1521 räknade man 5 öre för 1 lispund. Det olyckliga året 1523 är priset 12 öre för 1 pund, men 1526 har det gått ned till 4 öre. På 1530-talet var priset 5 öre pr lispund.

Kött. År 1511 kostade 1 pund rökt kött 2 öre, 1513 blott $3\frac{1}{2}$ ortug, 1517 betalades 6 öre för 1 skinka, 1 svinhuvud, rökt fårkött och kokött till 3 fat. 1523 kostade en tunna kött 4 mark, men 1526 hade priset fallit till 4 öre.- För 1 oze måste man år 1502 betala $4\frac{1}{2}$ mark, år 1503: 4 mark, 1507 och 1508: 3 mark, 1509: 2 mark, 1518: 4 mark (dock båda mer och mindre), 1519: 4 mark, 1520: 2 mark, 1521: 4 mark. Jämförelsevis kan nämnas, att en oxe kostade i Jönköping 12 mark år 1463, en gill oxe 1464: 16 mark och 1528: 8 mark. En ko på samma

plats var 1463 värd 8 mark, en stut 10 mark. En oxasida kostade 1511 i Stockholm/ 1 mark och 1513 11 öre.- Kon kostade 1520 2 mark och för en nötatunga betalades 1513 6 penningar.- Ett får fick man 1511 för 7 ortugar, 1513 för 2 öre och 1517 för 2 ortugar, medan samtidigt en tunna fårkött kostade 20 öre. Lammet räknades 1511 till 2 öre och lammsteken 1515 till 4 ortugar.- Skinkan kostade 1511 2 öre och 1513 8 ortugar.- Ett höns fick man 1511, 1513 för 1 ortug och 1515 till och med för 5 penningar, men var 1519 åter uppe i 1 ortug; 1526 fick man 4 st. för 1 öre.- Gåsen var dyrare, år 1515 var priset 5 ortugar pr st.- Haren kostade 1515 1 öre.

Fisken spelade under medeltiden en viktig roll, enär köttätandet var förbjudet vissa tider. År 1425 värderades 100 st. till inalles 4 nooler. En klova fisk betalades under åren 1501-1504 med 8 1/2 ortug. Av de olika sorterna var väl strömmingen den viktigaste. För 1/2 tunna var priset 1501-1504: 7 å 12 öre, 1513: 14 å 15 öre, 1514: 13 öre, 1515: 20 å 28 öre, 1516: 5 å 9 öre, 1517: 8 å 12 öre, 1518: 4 å 11 öre. På 1530-talet var 1/4 tunna uppe i ett pris av 1 mark i genomsnitt.- Torsken såldes också 1/2-tunnvis, 1513 för 10 öre, 1515: 11 öre, 1516: 1 mark, 1517: 7 öre, 1518: 1 mark stor. Sistnämnda år kostade 1 pund suden 1 öre.- Sillen var dyrare, 1521 gällde 1 tunna 6 mark, och på 1530-talet betalades 4 öre för 1 pund och 2 å 4 öre för 1 var.- Laxen var ännu dyrare: 1501-1504 kostade fjärdingen 2 mark, 1503: 1 tunna för 7 mark, 1516: 1/4 tunna för 2 1/8 mark, 1517: 1/4 tunna för 14 å 15 öre, 1520: 1/4 tunna för 14 öre och 1521 för 2 mark. År 1524 den 18 juli bestämde fogden och rådet, att en tunna lax skulle kosta 8 mark. År 1463 betalades i Jönköping 1/2 tunna lax med 12 mark.- Av gädda fick man 1503 1 skeppund för 5 mark, 1517: 1 pund för 3 öre och 1 skeppund för 7 1/2 mark, 1518: 1 lispund för 7 1/2 ortug och på 1530-talet 1 lispund för 4 å 5 öre. År 1513 betalades en gädda med 4 ortugar och en annan med 1/2 öre. Av priserna från 1517 synes, att 1 skeppund var = 20 lispund.- Aborre förekommer även, en sådan såldes 1513 för 2 ortugar; 1518: 1/4 för 1/2 mark. För övrigt omtalas karp, bergarfisk,

, spettfisk (2 klovar kostade 1518 10 öre). Bergarfisk, som väl var fisk fr. Bergen (kabeljo?), kostade på 1530-talet 1 mark pr pund; av spettfisk fick man 1518 2 klovar för 10 öre. Vidare omtalas karp.

Av sädesslagen var nog rågen viktigast. År 1484 värderades 1 läst

till 24 mark, likaså 1504. Under tiden 1501-1504 betalades 1/2 läst med 10 mark, varvid priset räknades efter 5 ortugar för spannet, varav framgår, att 1 läst utgjorde 96 spann, samt att 1 pund råg motsvarade 8 spann. Åren 1501-1504 såldes 3 pund råg för 5 mark, varvid också räknades 5 ortugar för spannet, vilket ju stämmer med ovanstående. År 1515 kostade 1 läst råg 20 mark, 1515 räknades 4 1/2 ortug för 1 spann, 1518 kostade 1 pund sädesråg 5 å 5 1/2 mark. En tunna råg stod i juni 1528 till 2 mark.- För korn betalades 5 ortugar pr spann år 1513 och 4 1/2 ortug 1516; sistnämnda år uppgives även priset för 1/2 pund till 1 mark.- Malten värderades 1469 till 36 mark för lästen, 1501-1504 till 8 ortugar för spannet och 1513 såldes 4 pund för 6 mark, motsvarande 4 1/2 ortug pr spann. År 1525 gällde 1/2 pund malt 2 mark. - Havre kostade 1510 3 1/2 ortug för 1 spann, 1519 (strax före jul) 2 öre.- Mjöl av icke angivet sädeslag såldes 1512 till 8 ortugar, 1524 till 6 öre och 1526 till 5 öre, allt för spannet.

Bröd. Enl. beslut av 1485 26/3 skulle varje vetebröd bakas om 24 lod och "skanerogga", som därtill hörde; 1513 såldes 1 vetebröd för 1 ortug, 1518 kostade 1/2 spann skrett rogbröd 1 öre; 1519 lämnade en bagare som inträdesavgift i Helga Lekamens gille 5 mark vetebröd, som därför helt säkert var värt minst lika mycket som den vanliga inträdesavgiften. Pepparkakor omtalas i tb 1482 3/3; de kostade 6 mark för 2 tunnor.

Humle var en viktig vara såsom behövlig vid tillverkning av öl. 1476 kostade en säck 10 mark; 1501-1504 var priset 5 ortugar för 4 mark-pund, 1513 fick man en gång 2 pund för 2 mark men måste vid ett annat tillfälle betala mera än det dubbla, 4 3/4 mark; 1515 var priset 1 mark pr lispund, 1516: 5/6 mark. En halv säck, som vägde 15 lispund, kostade år 1517 12 mark, "thy är 16 mark ett skeppund" (d.v.s. 1 skeppund var 20 lispund och kostade 16 mark). Året därpå gäller 1 pund från Stockholm 1 mark, på 1530-talet står pundet till 9 å 10 öre, men även 1/2 mark svensk. År 1525 var priset 39 mark ortugar för 1 skeppund; 22 säckar humle, som vägde 31 skeppund 9 1/2 lispund, skulle enl. detta pris kosta 1225 mark 2 skillinge 10 dreilinge.

Lin omtalas sällan, upptages 1501-1504 såsom sålt till 4 öre för pundet.

Hö förekommer ofta i Helga Lekamens gilles kassabok, det räknades

antingen i lass (sommarlass eller vinterlass) eller knippen. Priset utgjorde 1509: 17 knippen för 43 penningar, 15 knippen för 34 penningar, 1 sommarlass för 7 ortugar (inklusive körningen från Tullinga i Botkyrka socken till Stockholm), 7 knippen för 17 penningar; i genomsnitt 2,4 penningar för vart knippe, d.v.s. det gick omkr. 24 knippen på 1 sommarlass. Året därpå kostade 93 knippen i januari 10 öre, 1 lass hö i febr. och mars 6 å 7 öre, 20 knippen den 14 febr. 7 1/2 ortug, 1 sommarlass i sept. 6 öre, 43 knippen i okt. 11 ortugar, 1 lass i nov. 6 öre och lika så i dec. Här finnes man alltså för januari-mars ett genomsnittspris av 2,7 penning pr knippe, vilket skulle giva omkr. 50 knippen på lasset. På hösten var genomsnittspriset 2 penning pr knippe, vadan sommarlasset borde ha innehållit 24 knippen och (höst)lasset tre gånger så mycket. År 1511 köptes 1 sommarlass för 7 ortugar och samtidigt 1 knippe för 2 penningar, den 7 okt.: 1 knippe för 2 penningar; 14 okt.: 1 lass hö för 4 öre. Således torde 1 sommarlass ha innehållit omkr. 28 knippen, medan oktoberlasset var omkr. 48. År 1515 i nov. såldes 1 lass för 1 mark, 1516 i januari 1 lass för 7 öre, i februari ett lass gott hö för 1 mark, i nov. 1 lass hö för 1 mark och i slutet av dec. för 5 öre. I januari 1519 kostade 1 lass 6 öre men i oktober endast 8 ortugar. År 1520 i januari hade priset nått upp till 2 mark för lasset och 1521 i jan. och februari höll det sig vid 12 och 11 1/2 öre resp.

Näver användes som taktäckningsmedel, lades omedelbart uppepå takbräderna, varefter sedan torven lades ovanpå nävern. Det är då klart, att nävern hörde till de lantmannaprodukter, som i riklig mängd infördes till Stockholm. Det räknades dels i klovar och knippor, dels i antal (tusenden). År 1431 inköpte staden 7700 näver för 4 mark 3 1/3 öre. 1439 köpte Helga Lekamens gille 1000 näver för 4 öre, 1440 500 näver för 3 öre, 200 för 3 1/2 album och 50 näver för 7 penningar. Under åren 1501-1504 inköptes 11 klovar för 2 mark 1/2 öre, varvid varje par betalades med 3 öre; härav följer, att varje klova kostade 1 1/2 öre. År 1509 inköptes 8000 näver och 300 knippor för 20 öre 4 ortugar 1 penning, 11500 näver för 4 mark 7 1/2 ortug, varvid varje tusen kostade 3 öre; vidare 2000 näver för 16 ortugar och 5000 näver för 12 1/2 öre, vid vilket sistnämnda tillfälle alltså priset var 7 1/2 ortug per 1000 st. År 1510 kostade 1 klove den 9 juli 1 öre men den 1 oktober 6 öre; 1511 i nov. köptes 1000 näver för 10 ortugar. 1516 var priset 11 juni: 5 or-

tugar för klovan, 5 sept.: 6 å 7 å 12 ortugar, 27 sept.: 1 1/5 å 2 öre, 14 okt.: 5 1/2 å 6 ortugar, 27 okt.: 1000 st. för 10 ortugar; 1517 höll sig priset i 10 å 12 ortugar pr 1000 st. och 1518 såldes 1 klova för 4 å 5 ortugar; 1523 räknades 12 öre för 2000 näver och samtidigt uppgi- vas 150 näver ha kostat 9 öre. Åren 1524-1526 var priset per klova 2 å 3 öre.

Mossan hade naturligtvis mycket litet värde. 1509 betalades 1 säck med 3 å 4 penningar, men då Helga Lekamens gille köpte in sådan 1517 18/4 till sin nattstuga, hade priset gått upp till 1/4 öre pr säck, d.v.s. 6 penningar.

Skursand inköptes av nyssnämnda gille 1519 för 1/2 öre, den bru- kades till att göra kannorna rena med.

Ved såldes 1436 till Stockholms stad, 10 penningar för lasset; 1502 räknade man 2 å 6 öre pr famn, 1517: 9 öre, 1519: 2 öre.

Kol kostade 1517 3 öre för lästen.

Tjära omtalas 1509, då en tunna såldes för 6 öre; 1517 var priset 10 öre, 1520 och 1521 åter 6 öre.

Vax var givetvis en eftersökt vara under den katolska tiden. I Helga Lekamens gille lämnade präster som inträdesavgift 1/2 (lis)pund och lekmän 1 pund, under det att de kontanta avgifterna voro resp. 2 och 4 mark penningar. Detta förekom under åren 1420-1474. Priset borde då ha hållit sig omkring 4 mark för pundet, vilket något så när bestyr- kes därav, att samma gille 1426 köpte 2 pund för 5 1/4 mark. År 1509 be- talades 4 pund med 20 ortugar, 1 ljus om 7 markpund med 14 penningar (vilket tyder på att 1 lispund = 20 markpund). År 1517 var priset för 1 pund 4 mark, 1520: 7 å 8 mark, 1521: 8 mark, 1522: 10 mark, och sam- tidigt uppgives priset för 5 mark till 20 öre, vilket bevisar, att man då räknade 20 markpund på lispundet. Det bedrövliga året 1523 var pri- set uppe i 10 å 15 mark pr lispund, vilket bäst ger vid handen, huru oumbärligt vaxet ansågs. År 1524 är priset nere på 8 mark men 1525 åter på 10 mark; 1526 och 1527: 7 å 8 mark.-

Talg användes stundom i stället för vax, t.ex. vid primmassan, som väl ej var så noگا med. År 1509, som var ett dyrtidsår, åtminstone i förhållande till de närmast föregående, köptes 3 pund talg för 11 öre, 1510 och 1511 kostade 1 pund 1/2 mark, 1512 var priset 11 ortugar, 1515-1519: 4 å 5 öre pr pund. Men 1522-1524 var priset uppe i 1 å 1 1/2

mark.

Ljusagarn, som behövdes till vekarne, kostade 1511 och 1512 1 ortug för 1 markpund och 1517 20 ortugar för 1 pund, vilket visar, att sannolikt här också räknades 20 markpund på lispundet.

Tran ombalans 1484, då priset var 7 mark för fatet; år 1524 bestämde rådet priset till 8 mark för tunna.

Virke var fordom, likasom nu, en viktig produkt, som förekom i en mångfald olika dimensioner. Balkar köpte staden 1431 till ett pris av 1 öre pr st; 1440 köpte staden 100 st. timmerstockar för 2 mark, 1503 kostade 100 st. 6 å 7 mark. 1509: 8 $\frac{2}{3}$ mark. Sistnämnda år såldes en bjälke om 24 alnars längd för 2 $\frac{1}{2}$ öre, 1517 var priset för 1 stock 1 öre och för 1 bjälke betalades 1 $\frac{1}{2}$ öre å 8 ortugar. År 1518 måste man giva 8 mark för 100 timmerstockar, 1519 kostade tjoget 18 öre och 16 st. 14 öre; 1520 en ekstock 8 ortugar; 1528 betalades 1 syll med 3 öre, och 1525 var priset för 100 timmer uppe i 10 å 13 mark.- Sparrar såldes 1431, nämligen 80 st. för 20 öre; 1509 betalades 1 sparre om 14 alnar med 1 ortug; år 1516 såldes 1 sparre för 1 öre.- Pålar förekommo dels av 40 alnars längd, dels av 24 alnars, dels av icke angiven längd. År 1440 var priset för 1 påle 5 ortugar, 1502: 2 öre för 1 påle om 40 alnars längd, 1503 såldes 1 påle för 1 öre och 100 st., 24 alnar långa, för 10 mark; år 1504 kostade 100 pålar 30 mark, 1505: 1 påle om 40 alnars längd 2 öre; 1517 var priset 8 mark för 100 st. pålar samt 4 öre för 1 påle om 40 alnars längd.- Brädor hade man av flera slag. Åbobrädor kostade 1503 4 mark för 100 st., 1509: 5 å 5 $\frac{1}{2}$ öre för tjoget.- Takbrädor såldes 1509 till 20 penningar för tjoget, 1510 till 1 öre i genomsnitt, 1511 till 4 ortugar, 1512 till 4 å 6 öre, 1516 till 4 å 4 $\frac{1}{2}$ ortug, 1517 till 5 ortugar, 1518 till 5 å 6 $\frac{1}{2}$ ortug, 1519 till 4 å 7 ortugar, 1520 till 2 å 6 öre, allt per tjog.- Bottnebrädor såldes 1509 till 2 å 6 öre för tjoget, 1511 för 10 öre, 1516 för 8 öre (stora brädor), 1517 för 10 öre, 1518 å 1519 för 1 mark, allt pr tjog; 1523 såldes 100 st. för 7 mark, 1525 och 1526 såldes 1 tjog för 1 mark.- Tjockbrädor kostade 1510 2 öre pr tjog.- Skottbrädor kostade 1510 14 penningar, 1512: 1 öre, 1517: 20 penningar, 1518: 1 öre, 1525 2 öre, 1526: 1 öre, allt för tjoget.- Gröpebrädor såldes 1511 till 2 öre pr tjog; 1516 såldes 100 st. för 3 $\frac{1}{2}$ mark och 20 st. för 7 å 8 ortugar, 1517 kostade ett tjog 8 å 9 ortugar, 1518: 10 ortugar, 1519: 7 $\frac{1}{2}$ or-

tug.- Nylandsbrälor, bottnebrädor såldes 1519, nämligen 1 tjog för 1 mark; samtidigt andra nylandsbrädor till 8 mark för 100 st.- Brädor av icke angiven sort såldes 1518 till 6 mark för 100 st.

Tegel levererades från olika håll, Uppsala, Strängnäs etc. Stockholms stad inköpte 1431 6000 mursten och 300 skorin sten för 17 öre samt 33 läster kalk, 6000 tegel och 1 skuta gråsten för 4 mark. Åren 1503-1506 var priset för 1000 tegelstenar 3 å 3 1/2 mark, 1508: 4 1/2 mark, 1510: 3 1/2 mark, 1512: 20 ortugar, 1516: 3 1/2 å 4 mark, 1517: 3 å 3 3/4 mark, 1518: 4 mark, 1519: 3 å 4 mark. År 1520 fick Jens Larisson i Kädelid gränd 7 1/2 mark 4 ortugar för 2200 tegel från Stäket; item Ole Jensson 4 1/2 mark för 1300 tegel från Stäket i Ravel Jonssons gränd. År 1525 kostade 500 tegel, inräknat frakten från Strängnäs 5 1/2 mark; år 1529 betalades 1000 st. med 3 å 4 mark.

Kalk räknades i läst och tunnor, och av uppgifter från 1509, att en tunna då såldes för 1/2 öre samtidigt som 1 1/2 läst för 9 öre, är tydligt, att även här räknades 12 tunnor på lästen. Priserna för 1 läst voro 1502 och 1503: 5 öre, 1505: 5 1/2 öre, 1506 : 5 å 6 1/3 öre, 1509: 6 öre, 1510: 4 1/2 å 5 öre (men även såldes 10 läster för 11 mark 7 öre 23 penningar), 1516: 7 1/2 å 8 1/5 öre, 1517: 6 å 10 öre, 1518: 5 1/2 å 7 öre, 1519: 5 å 6 öre, 1520: 5 1/2 å 6 öre, 1524: 9 öre 2 penningar, 1525: 1 å 2 mark. År 1524 såldes en tunna för 1 å 2 öre; 1526 för endast 2 1/2 ortug. Bl.a. var det ålänningar, som levererade kalken.

Hästens pris var naturligtvis i hög grad beroende på individuella egenskaper, varför priserna äro ganska varierande: 1441: 4 1/2 mark, 1485: 5 mark: 1486 sades i burspråk, att inga kosteligare hästar än till 8 mark finge föras utländes; 1502 såldes en häst till 11 mark, 1509: 4 3/4 mark, 1520: 6 mark, 1521: 4 mark för en häst, inköpt vid distingsmarknad i Uppsala, och 10 mark för en annan.

Hästskrapor förekomma ofta, några priser kunna ju nämnas, 1516: 1 öre, 1517: 1/2 öre, 1520 och 1521: 2 ortugar.

Grimma kostade 1512: 3 1/2 ortug, 1516: 2 ortugar, 1519: 1 öre, 1520: 2 ortugar, 1521: 1 öre.

Betsel såldes 1516 för 3 öre, 1519 för 2 öre, 1521 för 8 ortugar.

Skaklar såldes 1519 till 2 ortugar för paret.

Hästens skor omtalas ofta. År 1436 kostade ett par hästskor 13 penningar; 1509 betalades 1 öre för att en häst skoddes, 1 å 2 ortugar

för hästens broddning. Lasse smed, "som botadhe hesten y munnen", fick pro labore (för sitt arbete) 1/2 öre; 1510 fick Lasse smed för att han läkte hästen, som länge varit ofärdig, 2 ortugar (på annat ställe står i sammanhang med inköp av havre: "han stodh länghe ofardugher sedan her Pedher Erici hadhen till Vastena", vilket väl också syftar på hästens sjukdom), broddningen kostade 2 ortugar och 2 ortugar pro labore, 1511 lagades skorna för 2 ortugar, 1512 och 1516 skoddes hästen för 2 öre, 1517 för 4 å 5 ortugar, 1519 skoddes hästen en gång för 1 öre och 1521 med nya skor för 8 ortugar.

"Bygla oc stigledher" kostade i Jönköping år 1463 1 mark bakkot.

Jag övergår nu till andra än lantmannaprodukter. Den utan all jämförelse viktigaste kryddan till maten var

Salt. 1436 kostade 1 pund salt 3 1/2 ortug; 1482 1 läst bayosalt blott 17 mark. 1501 - 1504 var priset 10 å 18 öre pr tunna, 1511, 1512 och 1513 såldes 1/2 pund granth salt för 20 penningar och 1 pund grovt salt för 1/2 öre; 1513 uppgives även priset för 1 tunna salt till 19 1/3 öre, 1516 kostade tunnan 13 å 14 öre, 1517: 12 å 14 öre, 1518: 2 mark och för grovt salt 3 1/2 mark. 1525: se kopparpriserna nedan. Vidare var priset 1517 1 öre för 1 pund salt, 1518: 5 markpund för 1 ortug, 1519: 1 pund för 28 penningar; på 1530-talet kostade 1 pund salt 2 öre. År 1527 var priset 10 mark för tunnan.

Socket användes till "klenothen"; 1 lod kostade 1513 6 penningar.

Pepparkummin, 1 lod betalades 1511 och 1513 med 2 penningar.

Peppar (som bl.a. brukades att fylla hönsen med) var dyrare, 1 lod kostade 1511 1/2 öre, 1513: 6 penningar, 1515: 1 1/3 ortug; 1523: 2 öre.

Mandel såldes 1511 till 8 ortugar för skålpundet och samtidigt 1/2 pund för 4 ortugar, vadan pund här betyder skålpund (= markpund) och ej lispund, 1513 var priset 1 öre pr skålpund, 1515: 7 ortugar pr pund.

Russin gällde 1511 1 öre pundet, 1513: 20 penningar för 1 skålpund, 1515: 2 ortugar för 1 pund.

Ingefära. Priset var 1511 1 öre för 1 lod, 1513 och 1515: 2 ortugar för lodet.

Saffran kostade 1511 8 ortugar, 1513, 7 ortugar, 1515: 8 ortugar; 1523: 22 ortugar, allt pr lod.

Ättika. 1 tunna såldes 1504 för 1 mark, 1512 och 1513 och 1520 såldes 1 kanna för 6 penningar.

Asoya. 1 fet kostade 1510 icke mindre än 40 mark.

Öl betraktades under medeltiden som en mycket viktig vara. Priset varierade obetydligt, troligen mest på grund av kvalitén. År 1436 betalades 8 tunnor med 6 mark, d.v.s. tunnan med 6 öre, 1503: 1 läst (= 12 tunnor) inkl. träet, med 12 mark, 1505: 1 fat ernist öl med 15 mark, 1507: 1/2 läst med tunnorna med 6 3/8 mark, 1508: 1 tunna med 7 å 9 öre, 1509: 1 tunna för 9 å 10 1/4 öre, vartill kom dragarelönen, en kanna med 1 ortug. (Som ett bevis på vad, som kunde åstadkommas i dryckesväg i gamla tider, kan förtjäna att omnämnas, att Sven murmästare, Olof mjölnare och Jap i Tullinge vid ett sammanträffande drucko för 4 öre, d.v.s. 12 kannor.) År 1511 kostade 1 tunna öl 1 mark, 1513: 6 1/2 öre, 1515: 7 öre, 1516: 6 2/3 å 8 öre, 1517: 7 å 11 1/2 öre. Av uppgifter å sid. 74 i I. Collijns arbete om Helga Lekamens gille, II, rad. 4-17, framgår, att 1 1/2 läst öl kostat 15 3/4 mark och att priset samtidigt var 7 öre pr tunna, varav följer, att man även här räknade 12 tunnor på lästen), 1518-1520: 1 mark, 1521: 12 å 18 öre, det senare det normala; i tunna Hamburgeröl var dyrare: 6 mark. År 1524 såldes en kanna öl för 1 ortug, 1526 en tunna för 9 öre och 1527 för 3 mark.- I Jönköping kostade 1 tunna öl år 1460 2 mark.

Brännvin omtalas mycket litet. Genom 1476-års burspråk var föreskrivet, att ingen fick sälja brännvin utan att därtill vara satt av rådet.

Mjöd är också ovanligt. År 1502 kostade 1 tunna 4 1/2 mark och 1503: 3 1/4 mark, 1511 och 1521 såldes kannan för 1 öre.

Honing såldes markpundvis, 1511 och 1513 för 1 ortug, 1515 för 1/2 öre.

Vin brukades i stor myckenhet vid de olika mässorna och inköptes därför i stor mängd både av Stockholms stad (för Storkyrkans räkning) och av Helga Lekamens gille, men det dracks naturligtvis även vid festliga tillfällen av världslig art. År 1476 d. 1/6 beslöt rådet, att 1 stop renskt vin skulle gälla 3 1/4 örtug och 1 stop gott rymmeny 4 örtugar. Den 24 sept. 1483 omtalas i tt 1 stycke vin om 4 åm, som köptes från Reval. År 1509 kostade 32 1/2 stop mässevin 22 öre, d.v.s. ungefär 2 örtugar för stopet, 1511 betalades 1 stop med 4 örtugar och 1 kanna med 8 örtugar, vilket visar, att man räknade 2 stop på kannan; enl. annan uppgift från samma år såldes då 9 "halvar" för 1 mark 2 or-

tugar. År 1512 var priset 8 ortugar för kannan; vidare står på annat ställe, att 12 stop inköptes för 2 mark penningar (vilket ger detsamma, 4 ortugar för stopet), varvid kannan gällde 3 öre, tydligen fel. Samma år inköptes 1 kanna muma för 2 ortugar. År 1513 kostade kannan fortfarande 8 ortugar, men även förekommer vir, som såldes till 2 mark för 24 stop, 1515: 1 kanna för 8 ortugar, 1519 köptes 1 åm 6 kannor vin till "min frugis kirkegongh" för 27 mark 2 ortugar. År 1521 fick ärkebiskopen i Uppsala i present 1/2 tunna, som kostat Stockholms stad i inköp 11 1/2 mark, medan samtidigt kyrkoherden i Storkyrkan fick ett fat, värt 1 1/2 mark, och 4 kannor vin, inköpta för 24 klippningar, d.ä. 18 öre; var och en av de 4 kannorna kostade alltså 4 1/2 öre. Under tiden 1524-1528 gällde stopet i allmänhet 2 öre, någon gång det dubbla. I tb för 1526 3/9 omtalas, att vin sålts året förut för 22 mark stockh. pr åm.-

Tyger. Fru Märta Bengt Jönsson riddares testamenterade 1452 sin tunica (arniska kjortel) till Helga Lekamens gille, den värderades till 5 mark. Leysk kostade 1484 7 öre för alnen, 1508 21/2 25 mark för 1 stycke (= 40 alnar) men hade år 1517 stigit till 10 1/2 öre och 1527 till 2 mark, allt pr aln.- Vadmal omtalas 1501 - 1504, då 6 alnar inköptes till ett pris av 2 ortugar pr aln, och i skräddarelön betalades 1 öre - hela dräkten kom således på 5 öre. År 1513 betalades 5 ortugar för lärft till 1 par hosor; 7 öre för en kjortel; man räknade 3 1/4 aln vit vadmal till ett par hosor och 8 1/4 aln svart vadmal till en kjortel, skräddarelönen gick då till 4 öre. År 1514 såldes 6 alnar lärft för 9 öre alnen, d.v.s. till 6 3/4 mark; 1517 var priset 6 1/2 öre för 1 aln hagest och 6 2/3 öre för 1 1/2 aln lestermist, 1518 köptes 7 alnar hagest för 7 mark. För kläde till en ridkjortel betalades 1520 6 mark för 6 alnar, medan år 1524 8 alnar lärft till ett rökelin kostade 7 öre. År 1520 kostade ett par vadmalshosor 2 öre. År 1527 såldes 1 svart klädeskjortel för 4 mark och till 1 huvudkläde 1 1/2 aln för 4 1/2 ortugar. Vidare kan nämnas, att 1 par hosor 1436 kostade 1 mark och 1524 5 öre, 1 skinnkjortel 1501-1504 4 öre.- En skjorta hade 1501-1504 ett värde av 2 öre, likaså 1517, då även 8 ortugar förekom; år 1520 var priset 3 öre.- En sayens hatt kostade 1527 2 mark.

Då det möjligen kan ha sitt intresse att göra en jämförelse med priserna på andra håll, vill jag nämna, att i Jönköping år 1459 en grön,

under vit, kjortel skattades till 12 mark och en annan kjortel till 10 1/4 mark, en röd manskjortel till 7 mark och en kvinnakjortel till 12 mark. År 1460 kostade 1 aln grönt kläde 1/2 svensk (mark); 1462 skattades en kjortel och en hätta tillsammans till 1/2 mark sv., en kåpa, som en präst pantsatt, till 2 mark sv., 1 "akläde" till 6 mark. År 1512 skattades en brun hakensth kåpa, som tillhörde en skomakare i staden, till 2 mark sv.- I Jönköping värderades 1 särk 1460 till 3 öre.

Pris på pansar o.d. förekomma rätt ofta i Jönköpings tänkebok; 1458 skattades arbost, bryst och skiölla tillhopa till 8 lätta gyllen 4 skillingar, vidare 1 pansar till 5 mark sv. År 1460 skattades 1 pansar till 9 mark sv. I Stockholm lämnades 1472 1 pansar som inträdesavgift i Helge Lekamens gille.

Skor inköptes åt en fräng 1509 och 1510 för 4 ortugar, 1517 för 4 1/2 ortug, 1518-1520 för 4 ortugar. Men även högre priser förekommo, t.ex. en gång år 1517 ända till 4 öre.

Skinn. Ett vitläder betalades 1512 i Stockholm med 1 öre, och 1 timber (= 40 st.) hermelin med 6 mark. I Jönköpings tb för 1534 är införd följande uppskattning av skinn: 6 mårdskind till 14 mark, 1 timber gråverk och 10 skinn till 20 skillingar, 3 läkattor och 2 iller till 1 mark; 1 1/2 decker (1 decker = 10 st.) lammskind och 7 kilskinn till 12 skillingar (vidare 1 lin säck till 2 skillingar). Det hela blev 17 mark danska och 2 skillingar, vilket vid addition av de olika posterna visar, att 1 mark dansk motsvarade 16 skillingar.

Järn var den utan all jämförelse viktigaste av alla metaller och förekommer omnämnd i urkunderna ganska ofta. År 1425 såldes en läst osmundjärn för 36 mark och 1 fat för 3 1/3 mark, år 1436 och 1440 gällde ett fat järn 3 mark, vilket pris höll sig länge, och 1454 kostade 1 läst 30 mark.- År 1462 utfärdades burspråk (se E. Hildebrands tb, I, nr 46), innehållande, att järn, som vägde 3 pund och 2 1/2 pund mindre, vore förbrutet, likaså det järnfat, som vägde 3 pund, 2 1/2, det järnet vore också förbrutet och fatet skulle brännas.- År 1476 betalades 3 mark för fatet; av tb för 1478 26/8 synes, att 10 fat järn var mindre än 1 läst. Den 24 april 1480 (tb) beslöts, att 11 pundsvikten ej skulle värderas högre än till 14 öre. Samma år kostade 1 läst järn 34 mark. Den 5 juni 1482 (tb I, sid 355) såldes ett stort "gult" för 3 fat järn. Samma år gällde 1 läst järn 33 mark. Under åren 1502-

1520 utbetalas litet emellan smideslön för dels järn, som smiddes till tärningar (eller länkar), dels sådant, som smiddes till dalapil. För det förra betalades 3 mark pr fat, medan det senare gick till 5 mark för fatet. År 1502 kostade 1 tolfte pil $1/2$ öre i arbetslön, och för 5 fat, varav man fick 400 tolfte pil, betalades 5 mark pr fat, vilket tydligen blir detsamma. För 5 pund järn, som smiddes till tärningar, betalades 1502 i smideslön 20 ortugar, d.v.s. 4 ortugar för pundet. Om detta skulle stämma med priset ovan - 3 mark för fatet - borde alltså 1 fat ha motsvarat 18 pund, vilket dock nog ej är riktigt, emedan andra sifferuppgifter ge annat reduktionstal. För dalapilen har jag noterat följande priser som smideslön för tolfte; nämligen 1504: 1 ortug, 1508: 1 å $1 \frac{1}{3}$ öre, 1509 och 1510: $1 \frac{1}{6}$ öre, 1517: $1 \frac{2}{3}$ öre. År 1520 betingade 144 tolfte pil $6 \frac{3}{8}$ mark. År 1509 betalades också $2 \frac{1}{2}$ mark för 500 järn till pil; 1 läst järn kostade 1504 30 mark, 1508: 26 mark; 1509 betalades 1 fat loppajärn med 20 öre. En läst järn kostade 1509 ^{+) 32} mark ortugar (varav 13 på 1 löd. mark) och en läst, som 1517 fördes till Södertelje, 30 mark. År 1518 var priset 11 penningar för 1 pund järn och 1519: 1 öre. År 1525 gällde lästen 20 mark.

Att arbetat järn ställde sig dyrare, är självklart, och vi ha för resten också sett skillnaden mellan priserna för smidandet av pil och tärningar. I gerningslön för 17 ankaren och 17 bultar för 1 fat järn betalades 3 mark år 1512; för 6 murankare, 4 sparankare och 2 skarvankare jämte stor spik var priset år 1517 inalles $6 \frac{1}{2}$ mark.

Spik var den viktigaste järnprodukten. År 1503 kostade 100 st. tvåbrädesspik 5 ortugar, 1512 såldes 100 spik för 2 öre, 1 drakspik för 3 penningar, 1516 köptes (på distingsmarknad i Uppsala) 100 st. spik för 4 ortugar; vidare kostade samma år 100 enbrädesspik 4 ortugar, 100 st. tvåbrädesspik 2 öre och 1 "ställingspik" 2 penningar. Åren 1517-1521 var priset för 100 st. tvåbrädesspik 5 ortugar, någon gång litet mera, och för 100 st. enbrädesspik 4 ortugar.

Hasp till Helga Lekamens kista kostade 1422 2 ortugar.

Dörrhakar såldes 1509 till 1 ortug pr st., 1517: 2 dörrhakar och 1 läsajärn för tillsammans 5 öre; samma år 1 par dörrjärn för 8 ortugar och 1 porthake för 1 ortug; 1518 kostade 1 par dörrjärn 4 öre och

^{+) Enl. Petter Dijkman, Observationer...., Stockholm 1686.}

1521 7 ortugar.

Järnport såldes 1516 för 4 mark, en järndörr 1518 för samma belopp och 1517 lämnades 4 mark som arbetslön för en järndörr.

Korsjärn till fönster såldes 1520 för 2 öre.

Järnfönster kostade 1516 12 å 14 öre, 1517: 10 öre

Lås funnos av många slag. År 1461 betalades 1 lås med 10 ortugar, 1 klinkalås med 5 ortugar, 1 portlås med hammare med 3 öre, 1 kammarlås med 5 ortugar. År 1509 kostade 1 springelås 1/2 mark, 1 stegerlås 2 öre, 1 stocklås 2 öre; 1516 betalades ett lås med 8 å 11 ortugar, 1 källarelås med 1/2 öre, 1 stockalås med 6 å 7 ortugar men också med 10 ortugar; 1517 var priset för 1 "smellelooss" på Helga Lekamens gilles nattstuga 1/2 mark; för gilletts skåplås i kyrkan, 1 lås för kalkboden samt nycklar inalles 10 öre; 1 källarelås kostade 8 ortugar, 1 kammarlås 1/2 öre, 1 portlås 3 mark; 1518 omtalas 1 stockalås till 5 ortugar, 1 källarlås till 8 ortugar och 1 kammarlås till 3 öre; 1519 kostade 1 stockalås 5 ortugar och 1520: 7 ortugar (det hörde till Helga Lekamens gilles bod gentemot bödelsstugan). År 1520 betalades 7 ortugar för 1 taskelås, 5 ortugar för 1 stockalås och 8 ortugar för 1 källarlås. År 1521 såldes 1 portlås för 6 öre å 2 mark; 1523: ett lås för 4 öre och ett med nyckel för 5 1/4 öre; 1524: 1 portlås för 10 öre.

Nyckel. En portnyckel såldes 1511 för 2 ortugar; 1516 var priset för 1 nyckel 1 öre.

Bult till ett block kostade år 1517 1 ortug.

Spjäll kostade 1517 5 öre (på distingsmarknad i Uppsala), eljest 6 öre, 1518-1521: 6 å 7 (högst 7 1/2) öre; ett skorstensspjäll såldes år 1520 för 4 1/2 öre.

Skoffeljärn såldes 1517 för 1/2 öre, 1518 för 2 å 4 ortugar.

Yxa inköptes 1517 på distings marknad i Uppsala för 20 penningar. År 1462 skattades en yxa i Jönköping till 3 öre.

Båtsöm. Priset var 1518, 7 ortugar för 2 st.

Släpa kostade 1518 och 1521 1 öre.

Såg värderades 1521 till 12 klippingar, motsvarande 9 öre svenskt.

Jag övergår nu till de övriga metallerna.

Bly såldes 1425 till 6 mark för skeppundet, åren 1502 och 1503 till 10 å 11 1/2 mark samt 1518-1520 till 11 å 12 1/2 mark.

Tenn omtalas 1516, då 3 pund levererades till Helga Lekama gilles

primklocka för 12 mark; samma år såldes 1 pund 5 mark engelskt tenn för 5 mark, vilket visar, att man räknade 20 markpund på pundet.

Koppar gällde 1476 20 mark för 1 skeppund. Den 19 juni 1482 (tb I, sid. 357) omtalas 2 läster järn och 11 mesar koppar; 1484 23/2 (tb II, sid. 34) stod skeppundet till 10 mark; 1484 8/5 (tb II, sid. 46) kostade 12 skeppund koppar 240 mark, 1493 19/8 (jb 1291) ett skeppund koppar 16 1/4 mark; 1495 12/8 (jb 1388) var priset 20 mark stockh. för 1 skeppund och enl. ^{1509/} Petter Dijkmans skrift av år 1686: 21 mark, varvid 1 lödig mark var = 13 mark ortugar. År 1525 värderades 18 skeppund koppar lika högt som 2 läster 9 tunnor salt (d.v.s. 1 skeppund till omkr. 18 mark); vidare 9 1/2 skeppund koppar och 3 mark penningar lika högt som 16 tunnor bayosalt; år 1527 var priset 24 mark för 1 skeppund och året därpå 37 mark, varvid säges, att man räknade med 30 mark, som hade gällt 2 år tidigare.- År 1520 betalades 8 lybeska gyllen för skeppundet.

Silver förekommer ofta omtalat.

Den 24 okt. 1495 omtalas 2 skålar och 7 skedar av silver, vägande inalles 3 1/4 lödig mark, värderat till 170 mark. Ett bälte om 21 lods vikt betalades 1501-1504 med 7 mark för endast silvret. Den 13 juni 1512 värderades 12 mässbägare å 5 ortugar, mässan till 20 öre. År 1516 sägs att foten till en förgylld skål vägde 8 lod 1 1/2 kvintin och betalades med 12 öre pr lod. När legaten Arcimbaldes var i Stockholm 1518, utbetalade Helga Lekamens gille 32 mark penningar i och för anskaffande av 5 skålar till honom (varjämte han fick ett kontant penningbelopp, så att det hela blev avrundat till 100 mark). Av Stockholms stad fick han samtidigt ett silverstop, som kostat 183 mark, för privilegiet, som han stadfäste på latin och svenska. I riksarkivsbrev av 1534 24/1 (nr 834, bnd IV, sid. 258) omtalas 1 silverstop som 1 lödig mark. I Jönköpings tb omtalas föremål av silver: 1459 pantsattes tre silverskedar för resp. 18, 15 och 18 3/4 mark, 1461 skattades en sked till 7 mark, 1462 en annan till 15 mark och 1464 en sked till 12 mark. En bradz gällde 1459 6 mark så när som på 3 penningar, 1462 skattades en kniv "silvboen" till 9 mark.

Guld. Enl. Västgötalagen hade två mark lödigt silver samma värde som två öre guld, alltså var guldets värde 8 gånger silvrets. En ring, som var pantsatt för 3 mark, skattades 1464 till 6 mark svenska; om den.

var av guld eller silver, säges icke.- En guldring blev 1463 av herr Bo pantsatt för 12 mark, som han var skyldig Jönköpings stad för 1/2 tunna lax. Till guldet å en kalk i S. Andreas kor utbetalades 1511 5/6 10 mark penningar. En guldring om 8 rigens gyllene och 2 lerefftz bultar skattades tillsammans för 30 mark år 1528. Samtidigt räknades 23 1/2 lod silver likvärdigt med 30 mark penningar.

Fönster voro dyra. Glasmästaren fick 1520 12 öre för ett fönster, medan murmästaren samtidigt fick 5 för det andra fönstret.

Krut, eller pulver, som det fordom kallades, höll sig åren 1502 och 1503 vid 4 å 5 ortugar pr skålpund, men hade 1518 kommit upp till 8. Man räknade sistnämnda år också 20 mark för fjärdingen. En tunna krut kostade 1520 58 mark. Staden hade egen pulverkvarn, mot slutet av medeltiden till och med två.

Salpeter gällde 1502-1504 4 å 4 1/4 ortug och 1520 6 ortugar, allt pr skålpund; det sistnämnda priset motsvarade 80 mark pr skeppund.

Brännesten såldes 1503 till 1 ortug för skålpundet.

Bössosten förekommer år 1436, 1 skock kostade då 8 mark.

Kol såldes säckvis och kostade 1511 1 ortug, 1512 och 1513 7 penningar för 1 säck.

Papper kostade 1422:2 folier (ark) 4 penningar, 1509, 1512 och 1516:1 öre pr bok, 1527 det dubbla.

Pergament gällde 1440 4 ortugar.

Kabelgarn omtalas 1509, då 1 skeppund 2 lispund såldes för 10 mark 7 öre.

Menia (mönja) kostade 1512 2 öre för pundet.

Färnissa och linolja såldes 1512 för 7 ortugar pr pund.

Till slut en del förnödenheter av olika slag. En not vid Ståket såldes 1517 för 6 mark, 1 båt år 1519 för 9 öre, 1 bonad i rådhuset år 1519 till 10 mark. Salpetersyra betalades 1519 med 223 3/4 mark för 1 fat, vilket uppgives motsvara 2 öre pr skålpund; 1 vattenhink kostade 1510 3 öre, 1516: 2 öre, vartill sedan kom 2 öre för järnbeslag, 1 trumba inköptes 1511 för 1/2 öre, en annan samma år för 6 1/2 ortug, 1519 var priset 4 öre för en trumba och 1 mark för en rännstenstrumma; 1 vindståg kostade 1516 1 mark, 1 vindskiva, 1 koppartrissa och 1 järnbult tillsammans 1/2 mark; 1 klockesträng till Helga lekamens gilles primklocka inköptes 1511 för 7 1/2 ortug, 1516 var priset 4 öre. Ett

bord köptes 1516 för 2 öre, samma år en "skiva" till badstugan, varvid för utskärningen och målningen betalades 3 mark. År 1517 inköptes en del småsaker till ett bygge: 1 kalktunna för 3 1/3 ortug, 1 kalkbalja för 2 ortugar, 1 tegelkorg för 20 penningar, 3 kalktråg för 5 ortugar, 1 träkana för 1/2 öre. En likbår betalades 1515 med 10 ortugar. År 1516 kostade 1 balja 2 ortugar, 1 vattenså 20 penningar, 1 ämbar 1/2 ortug, 1 vattentunna 4 ortugar, 1 kalktunna 8 ortugar, 1 par kärrhjul 1 mark, 1 pund bast 20 penningar, 1 lång släde 7 ortugar, 1 kälke 4 ortugar. År 1517 inköptes ytterligare 1 trästop för 1/3 ortug, 1 skopa för 6 penningar, 1 ämbar för 4 penningar, 1 vattenbalja för 5 ortugar. En ny så att tappa öl i kostade 1516 1/2 öre och 1518 2 ortugar. För ett kanstop betalades 1516 3 penningar. År 1517 köptes 1 bälg till ett stegerhus för 4 öre, 1 silia för 8 ortugar, år 1519 en ladersilia för 5 öre o.s.v.

Att frakterna voro dyra, behöver väl knappast påpekas. För transport av Järn från Gävle till Stockholm måste man år 1508 betala 1 mark per läst och av tegel från Strängnäs eller Uppsala till Stockholm år 1519 10 å 12 öre pr 1000 tegel.

För Helga Lekamens gilles prinklocka utbetalades följande under år 1516: för själva klockan 17 mark, i genningslön på den gamla malmen 4 mark, 5 ortugar till öl under det att klockan göts 1 ortug i åkarelön från Södermalm till Vågen (vid Järntorget), 20 penningar i vägarelän, 4 penningar för transport till klockgjutarens bod, 4 penningar för transport till smedem, 4 ortugar till en ekstock till samma klocka, o.s.v. för en klocksträng till printklocken utbetalades 4 ~~ore~~.

I Jönköping gällde 1458 en bryggepanna 33 mark, 1462 en stake 12 öre, 1459 ett spänne 2 öre sv., 1463 en kittel 5 1/4 mark.